

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 20 de Setembre de 1880

Núm. 8

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals
Païssos de l' Unió Postal . . .	76 »	40 »	»	»
No 's servirà cap subscripció que no 's pagui per endavant				

Se publica 'ls dias 10, 20 y 30
de cada mes

EDITOR - PROPIETARI

CARLOS SANPONS Y CARBÓ

UNIO, 28

BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
	ANY	SEMESTRE
Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Filipinas, Méjich y Riu de la Plata . .	6 » »	3'50 » »
Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

DIBUIX DE CASTELUCHO

PARQUE DE BARCELONA

Fotografía de Cantó

GRABAT PER MORACHO

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per J. Franquesa y Gomis. = NOSTRES GRABATS, per Eduard Tàmaro. = BIBLIOGRAFIA. JOCS FLORALS DE 1880, per Jacinto Laporta. = LA TARDOR (poesia), per P. Ma-theu. = L'ALSAMENT DEL LLOBREGAT (poesia), per Francesch Ubach y Vinyeta. = LA CATEDRAL DE COLONIA, per E. T. = SECCIÓ DE NOVAS. = LLIBRES REBUTS.

GRABATS. — PARQUE DE BARCELONA. Dibuix de Castelucho; grabat de Moracho. = LA TARDOR. Dibuix de Giacomelli; grabat per Meaulle. = ENTERRO DE SANTA AGNÉS. Baix relleu de Belver; grabat per Capáz.

CRÓNICA GENERAL

La festa major d'Olot y las festas de Puigcerdá per honrar la memoria del coronel Cabrinetty han sigut un magnífich reclam pera atreure als forasters, per la mane-ra digna com s'han portat a cap.

La vila d'Olot acostuma, ja fa alguns anys, celebrar la seva festa unint en harmoniós maridatge la tradició ab lo progrés, al mateix temps qu'ostentant ab orgull sas dansas antigas y son ball plá y sas passadas, hermosa mostra d'aquells hermosos temps d'ignocencia y de virtut, obrint l'Exposició de son Centre Artístich, ahont hi figuran notables obras dels més coneguts pintors de Catalunya, que molt sovint se venen per respectables cantitats entre 'ls molts il·lustrats senyors que passen l'estiu en aquella vila delitosa.

L'Exposició d'enguany ha superat en molt a la dels altres, comptantshi obras, entre altres, dels senyors Alorda, Amell, Llimona, Pellicer, Sunyol, Tamburini, Urgell, Vayreda, noms que ja son reputacions y que per si sols ja indican la justa importancia qu'ha de donarse a tan escullit aplech de produccions.

Axó sol ja basta pera posar de relleu l'il·lustració de la vila d'Olot, que ab sos demés festeigs, illuminacions, vetlladas literarias y musicals y molts y molts altres espectacles, ha presentat aqueix any una festa major digna de serli envejada per altravilas y fins ciutats que 's donan molta més importancia qu'ella.

Coincidint ab aqueixa festa, la bella capital de la Cerdanya ha volgut celebrarne un altra de ben lluhida ab motiu d'axecar una estàtua a Cabrinetty en bon recot d'haberla salvat aqueix valent militar del fort atac que li donaren los carlistas en la última guerra civil.

L'estatua, obra del reputadíssim escultor senyor Novas, que com saben los lectors de LA IL·L·STRACIÓ es cosa admirable, fou a l'arribada a Puigcerdá saludada ab frenesi y ab una especie de reverencia religiosa. Tots los diaris han parlat extensament de l'entusiasme que regná en aqueixa festa, y la presencia inesperada dels dos fills del desgraciad Cabrinetty conmoqué extraordinariament als Puigcerdanesos y arrencá las llágrimas de tots quants contemplaren aquells pobres órfens, trist exemplar de las mils víctimas ignocents de nostras malehidas discordias civils.

**

Altra dels acontexements d'aqueixa fecunda desena en fets notables ha sigut l'expedició a las costas de Garraf pera presenciá la perforació del túnel de La Falconera, verificada per las autoritats, representants de la premsa diaria de Barcelona y d'alguns periódichs de Madrid, y además personas invitadas per l'actiu é inteligent Director-gerent del ferro-carril de Valls a Vilanova y Barcelona, don Francisco Gumá.

Surtiren los expedicionaris de nostra capital a dos quarts de sis del demati del dia 11 per la via de Tarragona y al arribar a Cornellá saltaren del carril dirigint-se al punt designat, conduhits en magnífichs y elegants reaks.

Arribada la comitiva al peu de las montanyas, pogué admirar los treballs realissats en un temps relativament curt entre aquella inmensitat de roca viva, y reprent las foras en un esmorzar servit per M. Martin, continuá sa excursió fins arribar a Sitjes. Desde aquí, saltant dels breaks y desfent una mica de camí, s'entregá a una série de gratas emocions atravesant onze túnels y atrevits ponts, y terraplens y viaductes, y altravilas y altrabras de fábrica (n'hi han 97 de fetes entre tota la linea), fins arribar a la boca del túnel de La Falconera, guarnida ab banderas y archs de fullatje, desde quin interior presenciá las últimas barrinadas que acabaren ab l'obstacle qu'impedia 'l pas, y 'l túnel (de 670 metros), fou atravesat allavors al prolongat ressó dels crits de ¡Visca Gumá!

Dins mateix del túnel trobá la concurrencia parada una espléndida taula y 'ls brindis qu'en ella 's pronuncien foren tots entusiastas y plens de felicitacions al senyor Gumá.

Y en efecte, los mereix. Qui com ell s'emprén la construcció de linea tan interessant qu'en 12 horas nos ha de portar a Madrid, y tira endevant sa idea sense mi-

rar contratemps ni desanimarse may, mereix per cert las més complertas enhorabonas. Ajudat per lo digníssim empresari constructor don Ramon Miralles, en 15 mesos ha perforat ja 18 túnels de casi quatre kilómetros d'extensió y ha construhit 97 obras de fábrica, estant-ne 20 més en construcció. La comitiva admirada de tanta activitat y de tanta empresa, se despedí d'aquells llochs ab vivas mostrás de satisfacció arribant a Barcelona a las nou y mitja de la nit.

Nosaltres, entusiastas com qui més dels bons fills de Catalunya, dels que s'afanyan pera honrarla y a ella someten son nom, sa activitat y sa inteligencia, enviém també nostra modesta felicitació a don Francisco Gumá, autor del atrevit projecte d'aqueix carril próxim a terminarse y autor encara d'altres y altres projectes encaminats tots ells al engrandiment y a la prosperitat de la nostra terra.

**

A dos quarts de nou de la nit del 11 se consumá 'l tan esperat part de la Reyna, qual resultat tan preocupava a tots los politichs, y que ab gran beneplácit de las oposicions al Govern ha produhit lo naxement d'una nena. Com lo Govern disposá qu'en cas de nexer una noya no portés aqueixa 'l titol de Primpcesa, sinó senzillament lo d'Infanta, vetaquí que 'ls oposicionistas hi han vist en aqueixa variant un atac a todas las lleys hagudas y per haver, y s'han esgargamellat cridant y avalotantho tot, creyent haver trobat lo medi pera remoure contra del Govern a tot lo país, que per cert te encara prou bon sentit per preocuparse ben poch de tan ridicolas qüestions. Verdaderament que oferexen un deliciós espectacle 'ls diaris de Madrid barallantse y omplintse d'insults en llarguissims y enverinats articles sobre si la filla del Rey s'ha de dir Primpcesa ó Infanta. D'axó s'en diu fer alta política.

Lo bateig de l'Infanta tingué ja lloch ab gran esplendiment. Las festas en son obsequi 's farán al cap de 40 dias de nascuda, segons costum seguida.

**

Mentres la prempsa de Madrid s'ha preocupat tant y tant d'una qüestió ben a las claras sens importancia, cap periódich de Madrid s'ha cuidat d'interesarse per un altra qüestió en bona fé de molta més trascendencia. Los capellans de Begonia han sigut privats de predicar en sa llengua vasca, y com no hem sabut veure bonas explicacions de tan forta resolució, 'ns creyém que valia la pena de que 's demanés una informació de la premsa ministerial en los termines més enérgichs que permet usar la vigent legislació d'impremta. Nosaltres, que no som politichs ni volém fer oposició per sistema a cap Govern constituít, mentres no tinguém més noticias de la causa d'aqueixa disposició, sols obligats per aquella lley citada, nos abstenim de calificarla com creyém que 's mereix.

**

Parlant de cosas més alegres. Lo célebre Edison, l'infadigable obrer de la civilisació, s'ha proposat treuer totas las ventajas posibles de l'electricitat com agent en sas diversas aplicaciones. Ara ha resolt d'una manera práctica sa aplicació, com agent pera la locomoció. A aqueix objecte, ha fet construir en sa residencia de Menlo Park, una via férrea per quals rails passa la corrent eléctrica procedent de l'estació. La linea de prova te prop d'una milla d'extensió y está plena de descensos ó ascensos rápids, curvas y giravoltas y quants inconvenients poden dificultar la marxa d'un tren. Fa algun temps que s'ensejá aqueix important invent, y partint la locomotora de l'estació ab un sol vagó, recorregué la via portant una velocitat proporcional a la de 40 millas per hora y sens detenerse en los ascensos ni en las perillosas curvas en las que, ab tot, se balancejava bon xich. En un segon experiment, dut a cap ab la máquina sola, lo resultat fou igual, pero d'una velocitat major. La máquina 's maneja fàcilment y 's pot parar casi instantáneament fins quan se mou ab més rapidés. Los periódichs y las ilustracions de Nova York van plenas d'articles ó de grabats ocupantse del nou invent del famós Edison, que pot arribar a ser d'utilissimas aplicaciones.

**

Pobre, molt pobre ha estat aqueix estiu en novetats teatrals, a lo ménos d'aquellas qu'arriessin a deixar recort per l'interés que haguessin pogut despertar en lo públich de nostra capital.

No sabém de qui es la culpa, pero es lo cert que ja, desde fa algun temps, al acabarse la temporada del iver, invadexen nostres teatros estiuencs quatre companyias de mala sarsuela ó d'horrible declamació que passen fins a la tardor següent ó fins a més enllá, fent tot lo gasto ab sas representacions no gayres vegadas apreciables y que no interessan més que als que s'en entran al teatro per anár a pendrehi la fresca.

Un patró dels més constants assistents a aqueixas re-

presentacions devía ser un home cara de pocas lletres, embutit, satisfet y quan ménos cansalader d'ofici que rapatallat en la soca d'un arbre, d'esquena a l'escenari, mirava 'l caragolament del fum d'un puro dig-ne d'un ministre. Eram al tercer acte de la sarsuela y 'l nostre ventrut dilettanti 's girá bruscamen't cridant al seu noy que teya y escoltava atentament una mica més enllá: — «Tú, Titus, quina funció fan avuy?»

Desde l'última vegada que 'ns ocuparem dels teatros del passeig de Gracia, ha vingut al Teatro Espanyol una companyia d'ópera italiana bastant apreciable, y que si per l'exhibició de grans obras com *L'Africana* no ha disposat de prou bonas parts pera fer una cosa completa, ni tan sols d'un escenari apropiat pera representarhi produccions de tan gran espectacle, en cambi en las óperas del repertori italiá ha trobat ben distingits intérpretes. La Bordatto sobre tot, nos ha donat una *Lucia* y una *Traviata* que molts estius feya no haviam tingut ocasió d'assaborir ab tan gust.

En lo *Bon Retiro* ha dat una serie de representacions la distingida actriu senyora Civili y l'hem aplaudida algunas vegadas ab entusiasme, pero aqueixa senyora te la desgracia de comptar ab un repertori desdixat que no li dexa relluhir sas dots apreciabilissimas per lo que generalment corra en Espanya. Ha funcionat ab ella la companyia que ja hi havia avans, repetint ó donant de nou algunas pessas ó comedias, traduccions y arreglos las que han valgut més, y casi todas las originals ben poch dignas d'estima. També hi ha pres part la companyia de ball atrayent a molta part del públich impresionista las deliciosas piruetas de la Canetta y la Marengo.

Lo Tivoli no ha ofert cap novetat. Lo quarteto Svea, compost de noyas suecas que cantan en distintas llenguas es si per cas l'única digne de citarse.

De lo demés no cal parlarne. Al *Circo Ecuestre* 's comptan per plens casi todas las funciones: los salts mortals y 'ls passos sobre corda, y 'ls clowns y tot alló de amassonas y jokeys fa un efecte marvellós. Ja no cal dir que temps endarrera, quant en Novetats actuava la Marini no tenia may quatre dotzenas d'ánimas que 'l escoltessin. La llástima es que ja ni tinguí cap gracia 'l consignarho, de tant retreta y coneguda qu'es aqueixa apreciació.

**

L'estiu s'en vá. La gent ja torna de fora, un ayret més que fresch venta 'ls arbres allí cap al tart, y esquiva la gent qu'anava al Prado a sentir cada nit la brillant orquesta de l'Artilleria. Lo dia s'escura cada vegada més, las barracas de banys plegan lo ram, quant un s'endormisca ja 's troba a faltar alguna cosa sobre 'l llen-sol y cobrellit y al millor dia sentirém pels carrers aquella veu esgarriosa de la dona que ab lo fanalet a la má y un sach a l'esquena, que no sabém perque 'ns sembla la esposa del Dallayre, una estranya alegoria de la Mort, cridarà 'l mal temps anunciant la venda de castanyas ab aquella cansó que gela «calentas y grossas!»

Adeu estiu, temps dels envelats, y de las festas, y dels banys, y de las alegrías. Nosaltres cantariem de bona gana tas glorias, perque per nosaltres tú ets lo diumenje del any, lo temps del no fer res, sino qu'al trovarnoshi la galvana 'ns treu las foras y la ploma 'ns cau dels dits sense saber com comensar.

Nosaltres cantariem y alabariem sempre al estiu: mes lo que 'ns hi sobra, l'únich que 'ns hi fa nosa es la calor.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

17 de Setembre de 1880.

NOSTRES GRABATS

LO PARQUE DE BARCELONA

L'idea d'un lloch de delicias fundada principalment en l'exuberancia de la naturalesa, en la reunió de sos majors encants y accidents més pintoreschs, exclusió feta del luxu y demés plahers; ha sigut sempre grata als homes y cantí diriam innata y entre tant singular hermosura, tant lo rústich com lo lletrat han considerat existia aquella pau é inalterable goig, dalé principal de nostre esperit.

D'aquí lo nom de Parais que a tan bell conjunt s'ha donat desde los primers homens, nom també atribuit a las moradas superiors, y aquest nom que tal vegada també se transparenta en las denominacions donadas pels egipcis y babilonis a sos preciosos jardins, ja suspesos, ja sobre 'ls edificis y tots ells d'una espléndida y vistositat estremada; fou reproduhida en l'edat mitjana en que lo nom grec *paradissos* s'adoptá generalment (com pot recordarse entre nosaltres lo carrer del Parais ó Paradis en los entorns de la Seu y jardins del Real Palau) pera tots los hermosos llochs plens de mag-

nífica y ben disposada vejetació á que 'ls romans digueren viridaris.

La paraula *jardi*, d' origen arabesch, guanyá també molta boga desde las invasions sofertes per l' Europa, y del comers moral y material que establiren las Creuadas ab las nacions orientals, tenint avuy dia gran preponderancia.

D' origen inglés la paraula *Parck*, designa especialment tot lloch tancat y acotat ahont hi ha cassa major, y per m' caprítxo del llenguatje ha vingut modernament á generalisarse pera designar los llocs d' esbargiment de variada, frondosa y ben cuidada vejetació, que tenen ordinariament totas las poblacions d' alguna importancia.

No fa molt anys que nostra ciutat, que contava ab alguns horts y jardins de casas particulars y edificis públics; no tenia pera la pública delectació més que 'l jardí immediat al palau del Virrey de Catalunya y després dels Capitans generals, có es, ab lo conegut *Jardí del General*, del que apenas queda algun tros, y ab acert en lo projecte de reforma s' inclogueren, per lo ménos, dos grans jardins ó parchs dels que sols resta comensat lo del glacis y esplanada de lo que fou lo fort de la Ciutadella.

Lo fet fins are, dona ventajosa idea de lo que pot esperarse de son acabament, essent únicament sensible que ademés dels actuals quartels dega desaparèixer la típica y vasta iglesia ab sa cúpula y esbelt campanar, així com en mal hora fou destruïda la magnífica torra exemple únich y gentil fragment de l' antic monastir de Santa Clara, torra que si després servi de presó, podia molt bé transformarse ab general utilitat pera servir de mirador incomparable, puig útil-serà recordar que en tota Europa se procura conservar y fins colocar en aquests grans jardins, estàtuas, columnas, archs y monuments de la major estima històrica ó artística.

La distribució del Parque de Barcelona, á que avuy y per felis oportunitat ha sigut precís afegirhi l' edifici «Museo Martorell»; ha sigut ideada y portada á cap, ab tots sos treballs accesoris, pel distingit mestre d' obras Joseph Fontseré y pera son adorno, ademés de las plantacions de jardineria y altres obras de menor importancia, es públich que treballan los millors escultors de Catalunya.

La gran reixa que dona volta al Parque y especial objecte de nostre grabat, fou ideada pel conegut arquitecte don Antoni Gaudí, imprimint especialment á las portas un sello marcat de singularitat y elegancia. La construcció ha sigut efectuada en los obradors de don Marian Rifá y Rumeu; mideix un kilòmetre de llargaria, te 132 columnas d' empalm de 3 metres d' alsaia y conta ab set portas. La 1.ª frente al carrer de la Princesa, es la que reproduhim; tres obran al passeig ó saló de Sant Joan, y altres tres frente al passeig de l' Aduana.

Consta cada una de las columnas de 9 metres d' alsaia ab tres ausiliars de 4 metres, essent lo pés de cada columna gran lo de 80 quintars y 25 lo de las petites. Lo pés de las columnas d' empalm es de 6 quintars quiscuna.

Tot lo relatiu á fundició ha restat á càrrech del *Nuevo Vulcano*, y lo cos total de dita reixa y porta s' elevará á 250,000 pessetas.

Faltan encara colocarse en las portas las estàtuas de las Arts y de la Industria que contribuirán més al bon efecte que ja produheix sa vistositat, enriquint aixís l' aspecte d' aquell lloch d' esbargiment tant útil é insuficient ell sol pera una ciutat tan populosa y dilatada com Barcelona.

LA TARDOR

Caldejada la terra per los més ardorosos calors de l' estiu dona sos últims fruits en la tardor, contantse entre ells principalment los de la vinya, qual transformació en los rublerts cups deu donar ab sa beguda en l' ivern, calor al cos y nova forsa á la sanch.

D' igual manera en la vida dels animals, emblema en molta part de la vida humana, fetas ja las crias venen á la tardor á redosarlas en llocs més guardats dels primers oretjs huracanats, de las primeras plujas torrencials precursoras de l' última estació de l' any; y aquestas crias que ja comensan á vestir-se ab las vistosas plomas de sos pares, acuden presurosas á sa veu com manifesta nostre grabat, mentres aquests visiblement decauhen de sa vistositat, forsas y lleugerera d' altres dias.

Ben entesa per consegüent la lámina que reproduhim, tant en l' aspecte de la vejetació com en l' animat aplech de la familia alada que se redossa entre sa frondositat; presenta un veritable spill de la vida humana, puig en ella arribada la tardor, la llar doméstica crida á la familia, allí se fuig de totas las divagacions y ufanies inconsideradas, y sots la guia dels progenitors que ja declinan en sa carrera, s' apren á passar ab seguretat los camins de la vida y junts á combatre ó soportar al menys los dias sempre llarchs de l' adversitat al escalf de l' amor comú y estimul dels fruits collits en los ja con-

sumats dias. Individualment també, quant ja marsidas las ilusions y esperansas més ó ménos ben fundadas de la vida, los fruits de las millors horas trascorregudas com ha dit un distingit poeta son lo nodriment de l' anima; ells son ensemps lo confort pera pasarne los darrers oratjes de la terrenal existencia.

ENTERRO DE SANTA AGNÉS

Digne mostra dels adelantaments del pensionat en Roma per lo Ministeri d' Estat en 1876, D. Ricart Bellver, es lo magnífich baix relleu objecte de nostre grabat en lo que las lleys de la escultura severament observadas, donan al asunto aquella unitat y gradació de plans, al mateix temps que severitat y estática propia á las figuras, molt diversa de lo que demana la pintura en sas diversas obras y fins en las composicions de semblant género.

Agnés, romana, de familia patricia convertida al cristianisme á últims del segle tercer, fundá en una de sas vil·las lo cementiri cristiá que portá son nom que encara conserva, prenent després lo general de catacumba. Fou pretesa en matrimoni per Procopi, fill del pretor de Roma Sofroni, més desayrada sa pretensió per haber fet vot de virginitat, ocorregueren aquellas conegudas circumstancias de son martiri, en que portada nua á un bordell, entrá allí Procopi restant de sopte mort á sos peus; lo ressucitá Agnés als prechs de son pare, fou després posada sens dany entre las flamas, y últimament fou traspasada per una espassa, essent després sepultada pels cristians; de tots los quals pasos habem vist unas notables taulas del segle xv, en la Rectoria de la petita iglesia de Santa Agnés de Malenyana.

Dit enterro ó millor deposició, segons se deya en aquells segles, resta ben representat en nostre baix relleu, puig la Santa se destaca perfectament en lo primer terme sobre la lectica ó llit de morts entre nosaltres, y ostenta la palma de sa victoria y la corona de flors de las Verges en lo cap.

A son entorn un magnífich grupo de tres figuras també ab las palmas de victoria á las mans, de forma clàssica y de ben disposat plegat en sos ropatjes, contribueixen á la armonia del conjunt y especialment la del fondo que porta també la ampolla ahont seguardava una porció de la sanch de la mártir y la llantia ab lo ganxo pera penjarla que ilumina de més prop l' escena. Lo sacerdot revestit ab la folgada casul·la y l' estola, estén las mans pera benehir després de l' última aspersió ab lo brot de olivera y prop d' ell lo diaca ab la dalmática porta lo llibre dels Evangelis. Sentat al peu de la morta lo *tabulari escripturarum*, ó notari, consigna ab fidelitat los últims actes del sepeli pera reunir son escrit als rotllos d' actes dels Martirs que te prop d' ell dintre d' una caixeta cilíndrica y de fácil transport, mentres que lo *fossor* ó fossor (tal volta lo mateix Diogenes de que parla Wiseman) prepara la llosa que probablement ademés d' unas palmetas, te esculpida aquesta inscripció *Agnes deposita in pace*; pera cobrir lo nintxo escavat segons era estil en sentit longitudinal y flanquejat per dos columnas encara d' estil clàssich, en las que sobre duas llantias crema l' oli que era conegut ab lo nom reverit d' oli dels mártirs.

Armónica es segons havém dit la disposició de totas las figuras; y observadas escrupulosament las exigencias arqueológicas fins en los símbols de la coloma y de la ancla ab dos peixos que adornan l' arch, tot contribueix á que l' obra de Bellver sia un excelent baix relleu recomenable per sa severitat y correcte estil.

EDUART TÁMARO.

BIBLIOGRAFIA

JOCHS FLORALS DE BARCELONA. — 1880

Any 22 de sa restauració

Entre 'l bon desitx de cumplir degudament l' encàrrech ab que 'ns honrá la redacció d' aquest periódich y la natural desconfiansa del que coneix bé la mesquinesa de son valer pera tasca tan difícil, hem anat bregant avans d' escometre aquesta feyna, y de bon grat hauriam renunciat á ella á no posarhi impediment la consideració de lo que significa 'l prech de la amistat que nosaltres traduhim per manament.

Aixís donchs, sens tenir la pretensió d' eixirne tan bé com voldriam, doném aquestes ratlles, confiant que al esser llegides, més aviat que 'l poch acert se tindrà en compte 'l bon intent de qui les ha escrites.

D' entre totes las publicacions qu' en un any ocupan la atenció dels catalanistas, es ben segur la primera en importancia 'l volúm que conté 'ls treballs premiats en lo certámen anyal dels Jochs Florals, y de dret li pertoca aquest lloch si 'l volúm de que 's tracta ha de venir á donar mostra del estat en que 's troba la literatura catalana, tan ufanosa merces á la restauració d' aquella poética festa. Prou se sap que per desgracia no es pas sempre 'l volúm dels Jochs Florals un indicador ben

segur del nivell á que ha arribat nostra literatura; y per aixó mateix podém felicitar-nos doblement de l' aparició del llibre que 'ns ocupa, ja que á nostre entendre correspon bé á la importancia de la institució y manifesta l' acert ab que generalment jutjaren los mantenedors del Consistori d'enguany. Emperó aquesta mateixa circumstancia desfavoreix no poch al qui 's troba ab un càrrech consemblant al nostre, perque la majoria de les composicions premiades s' ha d' accontentar ab parafrasejar lo judici que al Consistori merescueren, resultantne d' aquí molt deslluït lo treball del crítich, so pena de que s' entretinga en esbrinar les obres objecte del exámen fins al punt de senyalar insignificants incorreccions y donar als més petits defectes una importancia desmesurada. No 's crega, per lo que havém dit, que nostre humil judici s' avinga en tot ab lo del Consistori, que alguna vegada, ab prou greu de part nostra, haurém de manifestar una opinió no gaire conforme ab les de les ilustrades persones que formavan aquell jurat, per més que al ferho aixís no neguém pas la seva competencia en materies literaries, ans bé sentim que 'l pes d' ella fora prou á fernes desdir si la petitesa dels nostres coneixements no 's vejés compensada per la recta intenció que dicta aquestes ratlles.

Debém parlar, avans de tot, del discurs del president don Teodor Llorente, y al ferho poca cosa més podém dirne sino que está escrit en llenguatje ben correcte y elegant estil; més que un discurs presidencial, tal y com s' entén aquest dictat acostumat com estém á ohir parlaments en que ab major ó menor extensió 's tracta un punt concret y d' interés pera nostra literatura, lo discurs del senyor Llorente es una entusiasta salutació á Catalunya, en la que proclama la germania entre tots los que com vínculo de més estreta parentela, dins de la gloriosa familia espanyola, parlém encara la llengua naixcudada del vell tronch llemosí, sens excloure á aquells que més enllá del Pirineu, per damunt de la barrera de la nacionalitat, y sense pretendre trencarla ni destruhirla, nos allarguen la má en penyora d' antiga y agraïda amistat.

No es en nostre compte una circumstancia desfavorable pera 'l discurs del senyor Llorente la poquetat de ses dimensions, sino que, al contrari, voldriam que 's perdés la costum d' allargar desmesuradament la festa dels Jochs Florals ab interminables parlaments, que tindrian en altre lloch major oportunitat.

No peca tampoch de llarga la memoria del secretari senyor Matheu; després de poques, ben poques paraules que serveixen d' introducció á aquest treball, venen seguits los acorts que prengué 'l Consistori, no descuidantse, al numerar les composicions premiades, d' apuntar breument les principals qualitats que aquell tingué en compte pera distingir-les.

L' acabament de la memoria está consagrat á recordar les pèrdues més dolorosas qu' ha tingut desde la festa passada la familia flouresca; en Joaquim Assensi d' Alcántara, en Gomez, en Bergnes de las Casas, mossen Salvador Mestres, en Baptista Alart, en Justo y Villanueva, en Boix, en Parreño, en Calvo Puig y en Carboneres, tots ells han merescut del senyor Matheu frases justíssimes. No podém pas passar avant sens dir que la memoria de que parlém está escrita en catalá de bona mena y ab la trassa qu' era de suposar en lo senyor Matheu.

Encara que sia alterant l' ordre en que están posats los treballs que conté 'l llibre de que 'ns ocupém, parlarém en est lloch del discurs del mantenedor senyor Vilanova. Certament es una tasca que 's presta ben poch á lluhir-se la que á dit senyor estigué confiada; ab petites diferencies sempre ha de venir á esser lo mateix l' obligat parlament de gracies; lo saberse valdre ab acert de la llibertat que permet aqueixes diferencies es l' únich medi de que no 's trobe desairat lo paper del que ha de dir una vegada més lo que avans d' ell han dit tanta d' altres en los anys anteriors; bé's pot dir qu' en aixó 'l senyor Vilanova ha sigut destre y d' aquí que 'l seu discurs, sens traspasar los limits ni apartarse del motllo que la costum ha imposat á tal mena de treballs, no resulta pessat ni vulgar, sino que 's llegeix ab gust, admirant tot á l' hora la correcció del llenguatje y la natural armonia de la frase.

Passém ara á examinar les composicions poétiques contingudes en lo volúm que tenim á la vista.

Figura en primer lloch *La Pubilla*, original del llorejat poeta don Joseph Franquesa y Gomis y distingida ab lo premi de la FLOR NATURAL. La circumstancia d' esser l' autor qui té á son càrrech la direcció literaria d' aquest periódich, podria tal vegada fer creure á algú en la conveniencia de regirar cent vegades les fulles que contenen aquesta poesia pera poguer retraurer petits detalls que poch ó molt la desfavoreixen, y amagar per tal medi lo propósit de fer ressaltar en tot lo possible les belleses de que está rublerta la composició; pero no es pas aquest lo nostre intent. Gairé bé 'ns estalviariam de fer nostre judici copiant les paraules que al parlar de *La Pubilla* escrigué 'l secretari en sa memo-

DIBUIX DE GIACOMELLI

Les fulles perden la verdó' y groguejan,
la fruyta cáu sobre 'l ressech terrós,
y ja cansat de foguejá', avans d' hora
se 'n va á la posta 'l sol.

TADOR
Anyora 'l coroll de l' aygua,
cruix y gemenant del bosch,
y tot fugint les guatlles
porugueses á jóch.

Lo dia es curt y té clarors de tarda,
tot cáu, tot minva: remoretxs, colors.....
Donchs, ¿qué ve á ser?—l.a posta de la vida,
la vida que va á jóch.

F. MATHEU.

GRABAT PER MEAULLE

ria, sino creguessem que pot donar-se a tal judici una mica més d'amplitut. Que la poesia del senyor Franquesa no es una gran concepció no cal negar-ho, y que no sobressurt pas principalment per la seva originalitat bé 's veu prou desseguida; lo Consistori, emperó, la posà á cap de rengla per l'art ab que sapigué l'autor descriure la vida pagesa y 'ls aplechs de nostra terra, «servint de march al festetx d'enamorada parella;» certament no es pas l'interés que despertan en lo lector los personatges que intervenen en la acció lo que més parla en favor de *La Pubilla*, ni aquesta acció té l'atractiu de la novetat, que ben clarament se veu que l'autor no ha tingut la pretensió d'escriure una composició d'alé dramàtic y ab vestidura d'incidentes de sorpresa (permetis la expressió); la poesia del senyor Franquesa té son principal mérit en la senzillesa mateixa del argument, que reclama pera sobressurtir, l'auxili d'una màdestre en revestir-lo ab totes les belleses de la forma; y en tant ha sapigut ferho aixís lo senyor Franquesa, que al llegir la composició de que venim parlant no 's pensa may en la poca novetat del fons y sols hi há ocasió d'admirar la veritat de les descripcions, l'animació que respiran, lo brill de les imatges, la bellesa del estil, y en una paraula, lo doll de poesia que ha vessat en tota l'obra la galana musa del senyor Franquesa; pera convèncers de lo que dihem no cal més que repassar un bocí qualsevol de la bella composició, y si 'ns encanta 'l lloch que

«Sobrix d'ufanó y de vida»

y que maravella l'esperit ab ses

«ubagues y oliverars,
aucellets en xerradissa,
plujes de flors de tot l'any,
esplets que vinclan les branques,
alegria, fresc y cants»

no 'ns encantarà menys aquella caseta arrecherà, «feta
Deu sab quan,» ab «sa flayre de pa moreno» que «ja s'
hi sent desde 'l portal» y

«l'amo de tota la hisenda,
cara espés, mes de cor franch,»

y lo padrí que «cau de bondat» y sobre tot la pubilla,
«lo cap de brot d'aquell ram.»

Y si llegim la animada pintura del aplech, bé haurém de confessar que 'l senyor Franquesa sab tractar com pochs altres lo género descriptiu, més difícil de lo que á primera ullada sembla. Per lo poch que n' havém copiat de *La Pubilla* ja 's veu clarament que 'ls versos tenen, com diu lo Consistori, un ayre perfectament literari y popular, y que 'l llenguatge no cau per cap dels dos extrems á que s'inclinan la major part dels escriptors catalans: ni un arcaisme 's veu en tota la poesia ni tampoch hem de topar ab cap d'aquells termes acastellanats que inconsideradament han acollit en ses obres molts escriptors d'avuy en dia.

Es, en resúmen, la poesia del senyor Franquesa de les que ab més justicia ocupan lo lloch que les hi assigna lo Consistori en lo llibre que estém examinant.

J. LAPORTA

(Seguirá)

L'ALSAMENT DEL LLOBREGAT

I

Catalunya, feta trossos
per enemistats de Reys,
als peus de la soldadesca
exhala tristos gemechs.
Trasca 'l francés per la ratlla
entrant vilas á gust seu,
y 'l Virey, á Barcelona,
als butxins dona que fer,
perque á cada nova vila
que á Espanya l'enemich pren,
lo de Villahermosa ho venja
fent penjar algú dels seus.
—¡Visca Deu que aixó es de bojos!
exclama l'Anton Soler.
—Cada poble, li fa en Tonas,
te 'l govern qu' es digne d'ell.
—Catalunya ja no es nostra,
en Rocabrúna afegeix,
que 'ls soldats se 'ns van fent amos
del poch que 'l Virey no 'ns pren.
—Aquí 'n teniu tots l'exemple,
diu de 'n Rocafort la veu,
signant al Roig de Centelles
qu' en la forca 'l gronxa 'l vent;
y al cap d'una curta estona
en que no diu res cap d'ells,
perque cad' escú, dels altres

vol sorprendre 'l pensament,
l'Anton Soler, los punys closos
y com si sol estigués,
murmura:—Avans de que 'm matin
com un xay, lleó vuy ser!
Que la Inquisició trega
los mals esperits al Rey:
mes lo qu' es á Catalunya
lo poble treurelshi deu!
Provarho podrá costarme
la vida...! no soch etern...
La mort may será un' afronta!
no es home qui lliure no es!
¡Visca Deu! sento en mas venas
rodolar ferro bullent,
del cor á las bategadas
tota l' ossera 'm cruixeix,
espurna en mos ulls la rabia,
caldeja en mos dits l'acer...
jo tot sol, als tirans repto,
jo tot sol, ¡ira de Deu!
—No ets tu sol, fa en Rocabrúna.
—Ja podém dir que som tres,
en Rocafort li contesta;
y en Torras:—Quatre serém.
Llavors, del mort de la forca
la sombra en mitj d'ells s'estén,
projectada per la lluna
qu' entre núvols guayta al Cel,
y al grinyolar de l'anella
que 'l cos del penjat sosté,
espantats los corbs s'allunyan
com si algú los esquivés.

II

La plana del Llobregat
declara la guerra á Espanya,
desde 'l mar fins al Papiol
posant al vol las campanas.
Quatre homes donan lo crit,
dotze mil se 'ls n'aplegavan,
no sembla sino que tots
tinguessen ja apunt las armas.
Las serras fan de castell,
campaments son las ubagas,
ampla muralla lo riu,
trincheras las margeladas.
Tant tost lo Virey ho sab,
contra d'ells rabiós se llansa
ab dragons y mosqueters,
entrant á saqueig la plana.
¡Cornellá, que 'l Cel t'ajut!
¡Hospitalet, Deu te valga!
sort que á Sant Boy trovareu
lo consol de la venjansa.
Quan en Soler veu venir
la gent que 'l Virey comanda,
diu als seus:—No 'ls hi feu foch
fins que tingan á la espatlla
lo riu... y tal dit tal fet,
aixís que 'ls dragons avansan:
—Ara es l'hora, crida á tots,
ferim en ells... y las ayguas
del Llobregat, com avuy
tant rojas may han baixadas.
Vensut s'entorna 'l Virey,
cego, delirant de rabia;
á quinze presos que du
lo credo resar ja 'ls mana.
—Qué fariáu, los va dihent,
per salvas...? y tothom callá.
—Mateulos á tots.—Senyor,
un d'ells, á sos peus exclama,
mateume á mí si així us plau;
mes dolevos de mon pare!
—Un altre cap per lo d'ell,
un altre cap deus portarme,
si no, á tos ulls, poch á poch,
morirá sense tardansa.
—Digueume á qui dech ferir.
—A qui 'ls sublevats comanda.
—¡Per pietat!—Talléu los punys
al vell...—Espereus...—Si tardas
vint y quatre horas tan sols,
faré escuarterá á ton pare.—
Llansa un sospir lo minyó,
son front jovenivol ratlla
una arruga, com si un llamp
lo passés de banda á banda;
regust de sanch sent al coll,
pert tot d'una la paraula,
mira al Virey y del riu
precipitas en las ayguas.
Al ser vist dels de Sant Boy
á salvarlo tots se llansan,

y l'Anton Soler al punt
los brassos joyós li allarga
—La enhorabona, minyó...
—¡Deu ho sab si es bona ó mala!

III

Á la llum de las teyeras
fan balladas á Sant Boy,
que la gloria de las armas
l'alegria encen als cors.
Qui soldat al mati n'era,
dansa al vespre al so dels corns;
crits de guerra festeigs tornan...
¡quin seguit de sensacions!
L'Anton Soler aquell vespre
en sa cambra vetlla sol,
capficat pensant los medis
d'aixafá als competidors.
Petit se veu per la empresa,
y ho sospita quan no pot
torná enrera, perque ho priva
la sanch qu' han vessat á doll.
—¡Y donchs? l'intenció m'abona,
¡pit y fora! diu resolt;
demá á trench d'auba sitió
Barcelona, y ¡guerra á mort!
Perque l'Rey de Fransa vulga,
cobrar del d'Espanya un dot
per la que ara es muller seva,
no 'n té de du 'l poble 'ls cops.
Lo dot de la bona Infanta
no es pas la nostra suor,
y si defensém lo nostre
Deu no 'ns deixarà tots sols!—
Aixís, ulls cluchs, meditava
á las mans caygut lo front,
quan sent la fredor d'un ferro
cercantli l'endret del cor.
Alsas, obra 'ls ulls y 's troba
abimat en la foscor;
va per cridar y li ofegan
la veu; á son matador
s'aferra y plegats rodolan
per terra lluytant á mort.
Sentes respirar ab forsa,
cruixir membres, feixuchs cops,
arrambar al mur los setis
y gemechs aterradors
fentse més tarts l'un del altre,
y com més tarts méns forts,
fins que al fi para la lluyta
y se sent esclatá un plor...
Al acabar las balladas
tot lo poble s'ha conómós,
qu' han trobat á casa seva
l'Anton Soler fret y mort,
sense cap, ple de feridas
y en la cambra tot revolt.
—¡Venjansa! fa en Rocabrúna,
seguint com fereix lleó
las petjadas sanguinosas
que ha deixat lo matador.
—¡Venjansa! 'ls minyons responen,
sonant nova volta 'ls corns:
mes la fosca 'ls pren lo rastre
y 'l riu los atura á tots.

IV

Com un esbart de dimonis
tots á son pler enfeynats,
la gent del Virey, aterra
negra nit un xich casal.
Llevan teulas, rompen llatas,
obra y fusta á terra va;
quan tot es un munt de runa
sense forma del que ha estat,
una pica al mitj hi plantan,
l'hi ennastan al cim un cap
y ab fortas trompeterias
los vehins van despertant.
—¡Qué passa? tothom pregunta:
—Al palau vos ho dirán.
Es que 'l Rey ha enviat lletres
fent justicia als catalans,
y 'ls torna 'ls furs que 'ls havia
pres son pare, en Felip quart.
—¡Visca 'l Rey! tot Barcelona
ab fortas veus va cridant,
mes de la casa aterrada
la gent en passa de llarch.
Del Anton Soler la testa,
muda y freda com está,
sembla irónica somriure
fentlos los ulls abaixar.

Si algú devant d'ell s'atura
y pensa sols un instant,
no pot ménos, al anarsen,
de signarse y murmurar:
—Ahí nit triomfador n'eras
y Senyor del Llobregat;
ara es ta casa aterrada,
tú mort y fins trossejat.
Las bruixerías del trono
pel regne estenenentse van,
y si'l foch del Sant Ofici
no es prou per purificals,
sobre'l trono y sobre Espanya
un infern caldrà tirar.

FRANCESCH URACH Y VINYETA.

LA CATEDRAL DE COLONIA

Traduhim de diferents periódichs estrangers las següents notícies, dignes d'especial aplaudiment, de la perseverancia y confraternitat alemanya y evident proba de l'irresistible poder d'una voluntat ferma y decidida, cosa que apar no entendrers encara gayre entre nosaltres.

Als 14 d'Agost de 1248, fou posada la primera pedra de la Catedral de Colonia y als 14 d'Agost del corrent any, ço es, en lo precís espay de 632 anys, lo magnífich edifici ha pervingut á son acabament, puig las últimas pedras, (essent cada una un floró d'onze metres d'alsaria), han sigut posadas en las agullas de las dos elevadas torras. A las 10 del dematí la bandera Prussiana fou desplegada en lo cim de la torra del nord y al mateix temps l'estandart de l'Imperi flotava en lo pinacle de mitjorn. La ciutat estava també adornada ab numerosas banderas.

Tots los diaris alemanys, segons diu la *Gazeta de Colonia*, s'esmeraren en congratular á l'insigne ciutat del Rhin y de l'Imperi, per haber portat á felis terme tan espléndit monument «de l'unitat y forsa alemanya, de son amor comú, y de sa fé en Deu.» S'espera que lo Emperador concorrerà á la cerimonia de la consagració y demés d'estil.

Comensat aquest célebre temple en temps del arquebisbe Conrat d'Hochstaden, fou segons general opinió, son primer arquitecte mestre Gerhard, nadiu de Riel, prop de Colonia. Tenen los fonaments de tal edifici per lo menys 46 peus inglesos sota del nivell del terreny, y los quatre pilars centrals de las columnas, 30 peus de circumferencia. La forma total de dita iglesia es la d'una creu de 466 peus de llargaria per 238 en lo es la d'una creu de la fatxada (última obra), crehuer. Las dos torras de la fatxada (última obra), tenen 500 peus d'alsaria, ço es, un xich més de la ja citada total llargaria, y la llanterna central del crehuer mideix 350 peus d'alsaria.

La fatxada oriental consisteix en quatre immensos archs, ab tres portals daurats y dos espayosos finestrals. La fatxada del Sur del crehuer te 130 peus d'amplaria y 240 d'alsaria, trobantse adornada ab gran número de ninxos ab sas estátuas y ab diverses figuras esculpidas en baix relleu. Damunt dels archs de las tres portas corra una balustrada y s'obra una ampla y hermosa finestra.

Tot l'exterior de la Catedral està realsat y sostingut per una doble filera d'archs-botants ab cresteria y pinacles de magnífich efecte. L'interior te sostingudas sas voltas per un centenar de pilans. Cinquanta sis en dos órdes y de 106 peus d'alsaria, voltan la nau y lo chor. Un trifori ó galeria alta volta tot l'interior, y las més hermosas vidrieras son las de l'ala del nord, que foren posadas en 1508.

Enclou la Catedral la capella dels tres reys d'Orient, Gaspar, Melchior y Baltasar, guardantse sas reliquias dintre d'una magnífica arca d'argent, decorada ab rubins y altres pedras preciosas; y además enclou moltes altres reliquias portadas de Palestina á Constantinopla per l'emperatriu Helena, per las Creuhadas y per Frederich Barbaroixa.

La capella de santa Agnès conté una pintura ab la adoració dels tres Reys, obra d'Esteve Sothener en 1410 y per lo tant de grandíssima importancia per la historia de l'art en Alemanyia. Son també notables la tomba del ja citat arquebisbe Conrad, y la de Felip d'Heinsbech, qui fortificá ls entorns de Colonia. Una gran llosa de marbre negre, senyala l'enterrament de la reyna Maria de Médicis, viuda d'Henrich IV de Fransa y mare d'Henriqueta Maria, muller de Carles I d'Inglaterra.

Las obras de la repetida Catedral de Colonia foren sospesas per rahó de las llargas guerras civils y religioses d'Alemanyia en lo segle XVI, y posteriorment per las guerras ab la República francesa y ab l'emperador Napoleón I. Foren represas per lo Rey de Prussia á instancias de son fill l'actual emperador Frederich Guis-

lem, y després de quaranta anys, s'han tocat los resultats de las suscripcions obertas per tota l'Alemanyia, restant acabada l'obra á gust dels arquitectes y anticuaris y de tota la nacionalitat alemanya, de la que ha sigut sempre considerada com lo símbol visible.

La Catedral de Colonia s'eleva á 18 metres sobre'l nivell del Rhin, en una eminencia que durant la dominació romana formava l'àngul norest de Castrum.

E. T.

SECCIÓ DE NOVAS

La redacció del *Diari Català* ha concebut la idea de convocar un Congrés Catalanista ab las bases que ab molt gust publiquem á continuació:

«PRIMERA.—Organisació del Congrés.—Formaran part del primer CONGRÉS CATALANISTA, com á membres, tots los individuos que fins á l'hora que s'enyalará del dia nou de octubre, hagin sigut presentats per qualsevol dels periódichs sérios escrits en catalá que s'publican, ó per qualsevol de las Associacions catalanistas que, oficialment constituïdas, existeixen en Catalunya.

Los catalanistas que resideixin fora de Barcelona, podran solicitar sa presentació per medi de carta, á qualsevol de dits periódichs ó Associacions.

Tots los membres del CONGRÉS tindran en aquest veu y vot, prenentse los acorts per majoria dels assistents.

BASE SEGONA.—Objectes del Congrés.—Lo CONGRÉS CATALANISTA discutirà ls següents temas:

Primer. ¿Es convenient la formació d'un gran Centro de caràcter permanent, científich y artístich, que estiga aliat ab tots los altres Centros que acceptin la unió, servint d'enllas á tots los de Catalunya?

¿Es convenient la creació d'una Institució científica catalana, d'una Acadèmia d'arts plásticas, y de un Conservatori de música y declamació, també catalans?

En cas de que'l CONGRÉS se resolgui per la afirmativa, discutirà y acordarà la forma y manera de portar á cap lo plantejament.

Segon. ¿Es convenient que'l CONGRÉS CATALANISTA fassi sentir sa veu sobre la unificació de códichs que s'projecta?

En cas de que'l CONGRÉS se resolgui per la afirmativa, discutirà y acordarà l'modo y forma de fer sentir sa veu.

Tercer. ¿Es convenient fixar d'una manera general las tendencias del renaixement catalanista?

En cas de que'l CONGRÉS se resolgui per la afirmativa, procedirà á discutir y fixar ditas tendencias.

BASE TERCERA.—Ordre en las discussions.—La presència del CONGRÉS, que será elegida en la primera sessió, dirigirà las discussions ab arreglo á las prácticas acostumadas en los cossos deliberants oficials.

Durant la discussió dels temas proposats, no s'admetrà cap proposició incidental que no porti á lo menys las firmas de dotze dels membres presents en l'acte de ser presentadas.

S'admetrán representacions pera fer tota mena de manifestacions en nom de membres ausents, pero sols los presents pendrán part en las votacions.

Desde la convocatoria s'han reunit y han quedat constituïdas las comissions preparatorias del Congrés, sent nombrats de la de propaganda D. Joaquim Riera y Bertrán, president, y D. Joan Maluquer y Viladot, secretari; de la d'arreglo del local D. Joseph Pellicer y don Felip Pirozzini; y de l'Económica D. Narcís Oller y don Pere Ravetllat, Presidents y secretaris respectivament.

Excitem á nostres amichs y als que s'interessin pel catalanisme en general á que inscriuin sa adhesió á la idea, en la Redacció de nostra Revista ó en la de *La Renaixensa*, ó en lo local de las dos *Associacions d'exercici*: ab que compta Barcelona. Simpática es l'idea y ab la cooperació de tothom, perque tothom hi cab ja que no s'ha d'atendre á rivalitats de secta ni de partit polítich, cosa ben profitosa pot ferse en benefici del catalanisme.

S'ha obert en nostra ciutat, en lo local qu'ocupava avans lo Café Cuyás, un nou establiment d'aquella classe que s'titula *Gran café de Colon*. Es en efecte lo més espléndidament guarnit de tota Espanya, y pot competir en gust y en riquesa ab los millors d'Europa. Lo saló central ab sos miralls, estátuas, escuts y multiplicadas llums, forma un admirable efecte y augmenta l'agradable impressió que causa lo magnífich jardí ab sa cascada y ab sas flors y plantas. Totas las demés sales y salons están convenientment situats, acreditant una vegada més l'aptitud del director dels treballs don Joseph Oriol Mestres. Lo vestibol está adornat també ricament, y dos candelabros figuran indis, y ls retrats de Colon, Solís y Cortés, grabats en grans cristalls per los senyors Amigó y Puig, y dibuxats per

don Apeles Mestres, fan una digne entrada de tan hermosos café.

Lo senyor Vilaseca, propietari d'aquell establiment, tingué la galanteria d'invitar á las autoritats y á la premsa lo dia de l'inauguració, y en lo dinar suntuós que ls feu tingerem tots lo gust de brindar per sa empresa y desitjarli bona sort en son café, digne de l'importancia de nostra hermosíssima ciutat.

Havém rebut una carta entusiasta de nostre compatriota D. Joseph Lluís Pellicer, dibuixant de *La Il·lustració Francesa*, pintor distingidíssim y que maneja tant be'l pinzell com la ploma, oferintse en tot y per tot lo que siga pera lo major enaltiment de nostra humil publicació.

Com compendrán nostres lectors, no deixarém de utilisar tan generosa oferta segurs de lo molt que guanyarà LA IL·L·STRACIÓ CATALANA ab son nom conegudíssim y ab sas obras sempre de gran valor.

També nostre amich D. Enrich Serra ha acceptat lo càrrech de corresponsal artístich en Roma per donar á coneixe, per medi de sa correspondencia, lo moviment artístich de la colonia catalana resident en aquella ciutat y n'esperém ja la primera carta.

Rebin los senyors Pellicer y Serra la més coral gratitut que sent per ells aquesta Redacció, com aixís també rébinla tots los artistes amants de la terra catalana que desde apartats païssos contribueixen y contribuirán al major esplendor de nostra Revista.

Hem rebut en tres diferents quaderns los Estatuts de la Societat anònima *La Carbonera del Ebro*, alguns dats generals pera la explotació de las minas de carbó d'aquesta Societat y una ressenya sobre las mateixas minas, escrita per don Lluís Marian Vidal, enginyer del cos de minas.

A falta d'espay suficient pera enterar á nostres lectors, d'una manera completa, de l'importancia de aquestas minas, nos limitém per avuy á acusar lo rebut d'aquests tres folletos, qual lectura recomaném especialment á las personas que per sos coneixements ó posició poden treballar en favor d'una Societat tan digna d'elogi.

Desgraciadament es ja sabut per tothom, qu'Espanya, nació minera de molta importancia, no explota com deuria tots los tresors amagats en las diferents capas de son terreny, fent, per vergonya nostra, que tinguém d'acudir al extranger pera provehir d'articles dels quals ne som tan rics com los mateixos païssos que nos los suministran. Aixó succeeix especialment ab lo carbó de pedra, article avuy de primera necessitat pera nostra nació, donada la volada qu'ha emprés en nostres dias la fabricació. Per aixó son d'alabar los esforços de la societat minera *La Carbonera del Ebro*, qu'explota ab notables resultats, los abundants criaderos de carbó de pedra que s'troban en la confluencia dels dos rius Ebro y Segre, en la provincia de Lleyda. Baste dir, pera compendrer sa importancia, que la explotació compren 3.900.000 metros quadrats de terreny, en los quals s'han comprovat set capas carboníferas, alguna de las quals arriba á tenir una potencia de dos metros en una sola capa de carbó compacte.

Lo dissapte 11 del corrent tingerem lo gust d'assistir á la representació de la *Lucia*, desempenyada per los alumnos de la *Academia Melodramática de Barcelona*. Entre ls que més se distingiren debém citar en primer terme la senyoreta donya Concepció Valls, que en lo paper de protagonista demostrá qualitats molt recomanables y bona escola de cant, sent aplaudida moltíssimas vegadas per lo distingit públich qu'ocupava'l saló de Novetats. Lo simpátich jove don Candi Elías es un tenor que fraseja bé y que feu un Edgardo que molts tenors de fama no acaban ab tanta soltura. Lo jove barítono denotá també bona veu y apreciables condicions si bé estava afectat de la garganta y era la primera vegada de sortir á las taulas.

Dirigi l'orquestra ab molta inteligencia, lo conegut compositor senyor Perez Cabrero.

Felicitém á aquest senyor, á tots los alumnos de la *Academia* y á son Director don Felicià Paredes, que gracias á son zel y á son amor al art diví, ha alcanstat tan bells resultats de sa pacient y profitosa ensenyansa.

S'ha constituït una *Associació musical catalana*, instalada en lo local del *Foment de la Producció Espanyola*, y un de quals principals objectes será donar vetlladas musicals.

Lo Centre catalanista provençalench convoca als escriptors catalans al primer certamen literari que tindrà lloch lo dia 11 de novembre prop vinent poguent aspirar als següents premis. Flor natural á la mellor poesia d'assumpto lliure; l'autor en farà ofrena á una dama que presidirà la festa. Premi ofert per lo Excm. capitá

general de Catalunya qual objecte y assumpto 's publicaran oportunament. Premi ofert per lo Revnt. Senyor Rector de San Martí consistint en lo facsimil de l' Es-
glesia en construcció en lo barri del Clot, executat en argent per l'artista senyor Carreras á la millor composició en vers ó prosa que tracte ó cante «Lo temple catòlich com gloriosa senyera de la Fé, la Pau y 'l verdader progrés y germanó dels pobles.» Una luxosa publicació artística il·lustrada al millor treball en prosa que tracte de la «Aplicació del Art á la Indústria y principis á que deurian subjectarse las institucions d'aplicació.» Lo primer volúm ricament enquadernat del *Album pintoresch monumental de Catalunya*, á la millor memoria topogràfica pintoresca d'una comarca de Catalunya. Un àlbum de *La Il·lustracion Venatoria* á la poesia que descriu 'ls plahers y utilitat de la cassa. Una joia de argent al que millor cante 'l treball. Una cadena y medalló d' or al millor treball que tracte «Lo retrás moral,

LLIBRES REBUTS

JOCHS FLORALS DE BARCELONA DE 1880.

Sols per acusar rebut d' aqueix volúm en aquesta secció, es que fem constar aquí son nom. Ja diguerem en altre número que s' estava repartint als adjunts y que per sa importancia li reservavam altre lloch y nostres lectors podrán veure com ho complim, comensant-sen á ocupar ja en aquest número nostre il·lustrat col·laborador don Jascinto Laportá.

Forma un volúm de 320 planas, imprés en magnífich paper y ab gran gust en los tallers de *La Renaixensa*, y 's ven en las principals llibrerías, al preu de set pessetas.

CORONA FÚNEBRE DEDICADA Á JOAQUIM MARIA BARTRINA, por *El Centro de Lectura* de Reus.

Lo diari *Eco del Centro de Lectura* de Reus ha pu-

ha donat darrerament, que es lo de que 'ns ocupém, te 'l número 6 en la biblioteca dels publicats.

Las *Costums que 's perden y 'ls recorts que fugen* es una ressenya dels fets de Reus, patria del autor senyor Bofarull, ocorreguts de 1820 á 40, ressenya feta d' una manera amena y simpática é interesantíssima per qui vulga coneixer molts dels aconteixements d' aquella época agitada. Y no 's crega que per tractar sols de Reus deixi 'l llibre de tenir una importancia histórica general; los fets se relacionan de tal manera, qu' es imposible deslligarlos perque la vida d' una vila ó ciutat, encara qu' en petit, no es més que la vida d' una nació. Felis idea ha sigut la del senyor Bofarull escrivint vint anys d' historia de la seva terra, y estém del tot ab éll en lo que diu de que si 's fés aixís en totas las ciutats ó pobles importants per part d' autors qu' haguessen presenciats los fets que comptan, seria 'l monument més gran que podria aixecarse á l' historia pátria, pera que 'ls histo-

BAIX RÈLLEU DE B. LLVER

ENTERRO DE SANTA AGNÈS

GRABAT PER CAIUZ

religiós y polítich que reporta á la civilisació moderna lo concurs de la dona al treball fabril.» Una estàtua de bronze á la millor oda al progrés de la indústria catalana. Un objecte d' art á la poesia d' estil popular que cante l' avensament de Sant Martí. La novela *Fra Filippo Lippi* al millor quadro de costums de género satirich-humorístich que ridicolisi las corridas de toros. Una estatueta de plata al que cante millor los perills y fadigas propias del bomber. Un llorer de plata y or á la millor poesia festiva que cante lo fadrí argenter, y una colecció d' obras científicas al autor del millor quadro de costums obreras de Catalunya. Los treballs se remeterán avans del 25 d' Octubre al senyor secretari, plassa Mercat, 21, segon, en Sant Martí, ó en Barcelona, Passeig de Pujadas, 1, primer.

Tambe s' ofereixen dos premis á la virtut. Un rellotje d' argent al obrer fill y vehí de Sant Martí, casat y ab fills que ab lo sol recurs de son jornal, los haja dat millor educació basada en la religió catòlica, la honradesa y lo treball; y cent vint y cinch pessetas al obrer que mes s' haja exposat en un acte d' abnegació.

Felicitém al *Centro catalanista provensalench* per son catalanisme.

blicat un número extraordinari de 33 planas formant un elegant quadern, dedicat á la memoria de nostre malaguanyat amic Bartrina. En ell van inclosos tots los treballs en prosa ó en vers que 's llegiren en la vetllada qu' aquella societat dedicá á sa memoria. Sabut es que en aqueixos treballs, fets sempre per compromís y ab precipitació, no ha d' anar á trovarshi obras notables que demanan deslligament de compromisos y natural calma pera poguer esser tals. Aixís es que no hem de judicar minuciosament las composicions, en general ressentidas totas de lo que havém dit, y sols indicarem y perdonins lo digne *Centro de Lectura* nostra apreciació, que no havia de deixarne passar algunas, pocas per fortuna, que ni 's recomanan pel seu sentit moral ni tan sols per la més mínima condició literaria. Precedeix al quadern un dibuix d' en Bartrina en son llit de mort y de bon parescut, fet per don Gayetá Benavent.

COSTUMS QUE 'S PERDEN Y RECORTS QUE FUGEN (Reus de 1820 á 1840). LO DARRER CATALÁ, quadro trágich histórich y en vers. Una y altra obra escrites per *Antoni de Bofarull*.

La magnífica revista catalana *La Renaixensa* reparteix trimestralment un llibre á sos subscriptors, y 'l que

riadors vinents, ab estalvi de pacients estudis y dificultats insuperables, y sols ab un dot de bona crítica y clara penetració escriguessin la historia complerta dels reyalmes, sense las erradas deplorables que cometen casi tots los nostres d' avuy en dia.

En los *Recorts que fugen*, ha demostrat també 'l senyor Bofarull que no fugian per ell, posant á prova una memoria envejable, aixís com també un bon amor á las cosas de Catalunya, que te ja demostrat en altrás obras sevas.

Lo llibre de que 'ns ocupém acaba ab un quadro trágich é histórich titulat *Lo darrer catalá*, epissodi del 11 de Setembre de 1714, dia de fatal y tristíssima memoria, en que Barcelona caygué á las armas de Felip V, y en que fou malament ferit nostre Conciller en Cap don Rafel de Casanova, defensantse contra las tropas enemigas. Lo tipo de Casanova está en *Lo darrer catalá* tractat potser d' una manera massa histórica, pero en tot lo quadro, á falta de qualitats poéticas y de coneixement de l' escena, s' hi veu sempre un esperit patrió-tich y un ardent catalanisme que honran molt y molt al senyor Bofarull.

Lo llibre fa un volúm de 228 planas, esmeradament imprés y 's troba de venda al preu de 10 rals.